

Tek Parti Yönetiminde Merzifon Halkevi

Serap TAŞDEMİR

İnönü Üniversitesi

TAŞDEMİR, Serap, Tek Parti Yönetiminde Merzifon Halkevi, *CTAD* Yıl 5, Sayı 10 (Güz 2009), 51-70.

Cumhuriyet rejiminin değerlerini ve kazanımlarını halk kitlelerine yayma amacıyla kurulan kültür kurumları arasında Halkevleri öncü rol oynamıştır. 19 Şubat 1932 tarihinde 14 il merkezinde kurulan halkevleri, kısa sürede etkinlik alanını genişleterek tüm ülkeye yayılmıştır. Öyle ki kapandıkları 1951 yılında yurt çapında 478 halkevi ve bunlara bağlı hizmet veren 4322 halkodası vardır. Halkevlerinin kuruluşundan üç yıl sonra 1935 yılında çalışmalarına başlayan Merzifon halkevi, 1951 yılındaki kapanışa kadar ilçenin toplumsal ve kültürel yaşamında önemli bir rol oynamış; çalışmalarına ek olarak, 1 Haziran 1936'dan 1 Kasım 1938'e kadar düzenli olarak *Taşan* dergisini çıkarmıştır. Dergide, Cumhuriyet ve devrimlerin yerleştirilmesine, devrim önderlerine ve millî konulara, folklor araştırmalarına, inceleme yazılarına yer verilmiş, halkevi faaliyetlerine ilişkin çok sayıda yazı yayınlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Halkevleri, Merzifon Halkevi, Merzifon, *Taşan* dergisi.

TAŞDEMİR, Serap, Merzifon People's House in Single-Party Rule, *CTAD* Year 5, Issue 10 (Fall 2009), 51-70.

People's Houses played a pioneering role, among other cultural institutions, in the aim of spreading the values and achievements of Republican regime to the masses, in formative years of Turkish Republic. On 19th February 1932, the People's Houses were founded in 14 provinces, and to whole country extended its efficiency. The number increased to 478 and also in 4322 villages founded People's Rooms gathering places operating under their control until the the year of 1951 when they were closed down. Merzifon People's House opened his door three years, played a significant role in the social and cultural life of the town until its closedown in 1950, and it published the journal of *Taşan* periodically from 1st June 1936 to 1st November 1938, in addition to its peculiar works. *Taşan* published research articles with regard to the establishment of the Republic and the Turkish revolutionary principles, revolutionary leadership, national matters and field research on Turkish folklore.

Key Words: People's Houses, Merzifon People's House, Merzifon, *Taşan*.

Giriş

Millî Mücadele'nin başarıyla sonuçlanmasının ardından ilân edilen Cumhuriyet rejiminin sağlam temellere oturtulması için bir dizi devrim yapıldı. 1923-1930 yılları arasında gerçekleştirilen devrimlerin benimsenmesi ve toplumsal ve sınıfsal farklılıkların ortadan kaldırılarak kültürel anlamda "milletleşmenin" (modern millet inşası) aracı olabilecek kurumların varlığına ihtiyaç duyuldu. Başlangıçta bu amacın gerçekleştirilmesindeki aracılık görevini Türk Ocakları üstlendiyse de özellikle 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasından sonra *Halkevleri* ile yeni bir örgütlenmeye gidildi. İlk olarak 19 Şubat 1932 tarihinde 14 il merkezinde açılan Halkevleri, kısa sürede yurdun her köşesine yayıldı. 1940 yılında Halkevleri yanında köylerde Halkodalarının açılması kararlaştırıldı. Kapatıldıkları 1951 yılına gelindiğinde ülke genelinde 478 halkevi ve 4332 halkodası, bir yandan Cumhuriyet Halk Partisi'nin *Altı Ok* ile simgelenen ideolojisini halka taşıırken, diğer taraftan da devrimlerin yayılması ve halk arasında benimsenmesi için birer araç olmuşlardır.¹

Merzifon Halkevi, 22 Şubat 1935 yılında çalışmaya başladı ve yine halkevlerinin ülke genelinde kapatıldığı 1951 yılına kadar hizmet vermeye devam etti. Amasya-Çorum ve Samsun illeri arasında bulunan Merzifon ilçesi, tarih boyunca sosyal, kültürel ve ekonomik yönden önemli bir konuma sahip olmuştur.² Zira Merzifon, bir yandan Bağdat'tan Sinop'a, Sinop Limanı üzerinden Kırım'a; öte yandan da doğudan ve Karadeniz'den İstanbul'a uzanan yol üzerinde bulunuyordu.³ Bu da Merzifon'u kültürel etkileşime açık bir hâle getirmişti. İlçe, Cumhuriyet döneminde de bu konumunu korudu.

Merzifon'da halkevi açılmadan önce, Muallimler Birliği ve Türk Ocağı gibi dernekler düzenledikleri konferans vb. etkinliklerle halkın fikren bilinçlenmesine, spor yapmaları, müzik yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olurken de beden ve ruh yapısı olarak zenginleşmelerine katkı sağladılar.⁴

¹ Halkevleri üzerine genel olarak şu yayınlar önerilebilir; Anıl Çeçen, *Atatürk'ün Kültür Kurumları Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990; Sefa Şimşek, *Halkevleri 1932-1950*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002; Nurettin Güz, *Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932-1950)*, Bilge Yapım, Ankara, 1995; *Kuruluşlarının Yıldönümü Halkevleri (1932-1951-1963)*, CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Yayınları, İstanbul, 1963; Ali Nejat Ölçen, *Halkevleri*, İnönü Vakfı, Ankara, 2001; Nurcan Toksoy, *Halkevleri-Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak*, Orion Yayınevi, Ankara, 2007.

² A. Aziz Taşan, *Dün'den Bugün'e Merzifon*, Merzifonlular Derneği, İstanbul, 1979, s. 43.

³ Suat Ayan, "Merzifon Örneğinden Yola Çıkarak Yerel Dergilerin Doğuşuna Sebep Olan Sosyo-Kültürel Etkenler ve Yerel Dergilerin Siyasetle Olan İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme", *Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Şöleni, 7-9 Haziran 2002, Bolu*, Yay. Haz. Dr. Azize Aktaş Yasa, Songül Boybeyi, Ömer Çakır, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2002, s. 121.

⁴ Bu çalışmada Cumhuriyet Halk Partisi'nin halkevleri neşriyatı yanında Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Cumhuriyet Halk Partisi Evrakının Merzifon'la ilgili belgeleri kullanılmıştır. BCA 490.01/6.250.5, 2.6.1931.

Halkevleri ile birlikte bir yandan devrimlerle gerçekleştirilmek istenen toplumsal dönüşümler halka ulaştırılmaya çalışılırken, diğer yandan da ulus-devletin inşasında etkin ve toplumsal bilinç sahibi "yurttaşlar" yetiştirilmesine, köyün ve köylünün kalkınmasına, köy-şehir uçurumunun azaltılmasına çaba sarf edildi. Devam eden süreçte ilçede halkevinden başka Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Hava Kurumu ve Kızılay gibi sivil toplum örgütleri de faaliyet gösteriyordu. Halkevi yönetimi ve Cumhuriyet Halk Partisi bu derneklerle ilişkilerinde hiçbir sorun yaşamadı. Bunun sebebi herhâlde doğal olarak kimi parti organlarında görev yapan parti üyelerinin bu kurumların yönetim kurullarında da görev almasıydı.⁵

Merzifon Halkevi

Merzifon Halkevi, Merzifon'da Halk Fırkası'nın 7.2. 1935 tarih ve 5/441 sayılı buyruğuyla, 22.02. 1935 Cuma günü yapılan törenle çalışmaya başladı. Törende, -diğer halkevlerinin açılışında olduğu gibi- öncelikle Ankara halkevinde konuşan Başvekil İsmet İnönü ile Necip Ali'nin nutukları radyo aracılığıyla katılımcılarla paylaşıldı. İzdiham nedeniyle halkevine giremeyen vatandaşlar için düzenek oluşturularak programın herkes tarafından dinlenmesi sağlandı. Devamında Merzifon kaymakamı İbrahim Altıok'un verdiği söylevle ilçedeki tören programı uygulandı.⁶

Çevrenin ihtiyaçları göz önüne alınarak ve var olan unsurlar değerlendirilerek öncelikle Dil, Tarih, Edebiyat, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Güzel Sanatlar ile Spor şubesine işlerlik kazandırılması kararlaştırıldı.⁷ Çalışmalar başarıyla sürdürülmüş olacak ki 1940'da Köycülük, Sosyal Yardım ve Gösterit şubeleri de faaliyete geçirilmiştir.⁸

Genel olarak Halkevlerinin açılış günü kutlamaları Merzifon merkez ve bağlı bucak ve köylerde bayram günü olarak algılanmış, her yıl halkevlerinin ve halkodalarının açılış gününde çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Halkodası bulunmayan köylerden tören yapılacak köylere davul zurna eşliğinde davetlerde bulunulmuş, halkevi binaları millî renklerle ve parti bayraklarıyla süslenmiş, radyo ve hoparlörle Ankara'daki açılışta konuşan Genel Sekreterin nutku halka dinletilmiş, millî ve mahallî oyunlar oynanmış, millî marşlar çalınmış, gösteri alayları düzenlenmiş, şölenler verilmiş, bandolar faaliyete geçerek çaldıkları bu

⁵ BCA 490.01/615.11.1, 17.4.1936.

⁶ "Merzifon'da Halkevi Açıldı", *Yeşil Amasya*, 25.2.1935, s. 1.

⁷ Merzifon Halkevi yönetim kurulu şu üyelerden oluşuyordu: Halkevi başkanı aynı zamanda parti başkanı olan doktor İ. Hakkı Kent'di; üyeler ise Dil, Tarih ve Edebiyat şubesinden Hasan Kefelioğlu, Spor şubesinden öğretmen Vedat, Güzel Sanatlar şubesinden öğretmen Enver Tezel ve Halk Dershaneleri ve Sosyal Yardım şubesinden öğretmen Osman Özkan. BCA 490.01/951.686.2, 19.3.1935.

⁸ BCA 490.01/615.12.1, 26.3.1940.

marşlarla bütün şehre coşku saçmış, geceleri de ışıklandırma yapılmıştır. Halkevleri ve onun 'yüksek gayesi' hakkında konuşmalar yapılmış, çeşitli toplantılar düzenlenmiştir. Ayrıca Cumhurbaşkanı ve başbakana bağlılık duygularını ifade eden telgraflar da çekilmiştir. Kısaca halkevlerinin ve halkodalarının açılış yıldönümleri hareketli, sesli, sözlü ve coşkulu bir şekilde kutlanmıştır.⁹

Merzifon Halkevi'nin açılması ve çalışmaların sürdürülmesinde doktor İ. Hakkı Şarman, öğretmen Vedat Sümer, Enver Gürel, Vehbi Cem Aşkun ve eski Vakıflar işyari İ. Halil Acar'ın önemli katkıları olmuş,¹⁰ düzenlenen etkinlikler CHP Genel Sekreterliği'nce Yüksek Takdir Belgesi ile ödüllendirilmiştir. Bu başarıda ve *Taşan* adıyla çıkarılacak olan Halkevi dergisinde de öğretmenler etkindi, katkı sağlamada baş rolde olacaktı. Diğer halkevlerinde olduğu gibi Merzifon Halkevi üyeleri ve çalışma şubelerinde bu "muallim ordusu" organik parçası olan Merzifon muallimleri görev almıştır.¹¹ İskender Haki Engin, İstiklâl mektebinden Sabri Engin, İrfan mektebinden Osman Atacık ve Vehbi Cem Aşkun gibi Cumhuriyet'e ve 'ülkü'süne bağlı olan bu öğretmenlerin Merzifon'da bir araya gelmesi halkevi için bir talihtir elbette.¹² 1940'lı yıllarda bir yandan öğretmen kadrosunun başka bölgelere tayin olması, diğer yandan İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması halkevi etkinliklerini olumsuz yönde etkileyecektir.

Tek parti yönetimi boyunca şüphesiz CHP ilçe idare heyeti ile mahallî amir ve memurlar halkevine karşı ilgi gösterdiler. Çok partili yaşama geçildikten sonra –özellikle 1950 seçimleri sonrasında- halkevlerine karşı olumsuz hareketler sadece siyasi partilerde değil, vatandaşlar arasında da görüldü. Merzifon ilçesi ve bağlı köylerinde de benzer olaylar yaşandı.¹³ Örneğin 4.10.1950 tarihinde CHP Genel Sekreterliği'ne yollanan bir telgrafta alınan haber hemen merkeze bildiriliyor, meselâ “*Alicik bucağının Demokrat Partili muhtarı halkodasının tabelasını*

⁹ BCA 490.01/951.686.2, 25.2.1936; BCA 490.01/951.686.2, 6.3.1948.

¹⁰ 22 Şubat 1935 tarihinden 25 Aralık 1935 tarihine kadar Merzifon Halkevi yönetim kurulu toplam 38 toplantı yaparken; Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi 28 toplantı (66 katılım); Ar Şubesi 15 toplantı (40 katılım), Spor Şubesi 20 toplantı (100 katılım); Halk Dersleri ve Kurslar 12 toplantı (35 katılım) yaptı. “Halkevinin Aylık Çalışmaları”, *Taşan*, 3/27, 1.8.1936, s. 11.

¹¹ Merzifon ilçesindeki durum incelendiğinde, genelde aslen Merzifonlu olmayıp –bir anlamda tesadüf- tayinle gelen ve ilk görev yerlerinde çalışan öğretmenlerdir. Çoğunun ilk kitabı halkevi yayınları arasında çıkmıştır. İleride başta folklor konusunda olmak üzere değerli çalışmalara imza atmışlardır. Öğretmenlerin halkevi çalışmalarında etkin bir şekilde katılmalarında 1932 yılında çıkarılan tebliğin de etkisi bulunmaktadır. Bkz. *Cumhuriyet Halk Fırkası Katibiumumilinin Fırka Teşkilâtına Umumi Tebliğatından Halkevlerini Alakadar Eden Kısım*, 1. Cilt, Hakimiyeti Millîye Matbaası, Ankara, 1933, s. 28-29.

¹² “Kıdem Zammı Gören Öğretmenlerimiz”, *Taşan*, 14/38, 1.7.1937, s. 12; “Halkevimizin Bir Yıllık Çalışmaları”, *Taşan*, 22/46, 1.3.1938, s. 12.

¹³ Merzifon Halkevi'ne bağlı Alicik bucağında Demokrat Partili muhtar halkodasının tabelasını sökerek, içerideki radyoyu evine götürmüş, buna benzer olayların devam ettiği ayrıca belirtilmiştir. BCA 490.01/1652.748.1, 2.10.1950.

binadan sökerek atmış, içerideki radyomuzu alarak evine götürmüştür. İlçemizde bu gibi tecavüzler devam etmektedir.” uyarısı da yapılıyordu.¹⁴

Merzifon Halkevi Binası

Halkevleri Talimatnâmesi'ne göre halkevlerine CHP bina sağlayacaktır.¹⁵ Ancak bu kolay değildi, her zaman yeni binalar bulunamıyordu. Böyle durumlarda başta Türk Ocakları'ndan kalan binalar olmak üzere kentteki diğer eski yapılardan yararlanılıyordu.¹⁶ 1921'de yaşanan büyük yangından sonra Merzifon'da özellikle resmî kurumlar için uygun hizmet binası bulmak zorlaşmıştı. Halkevleri de bu olumsuzluktan en çok etkilenen kurumlar arasında yerini almıştır.¹⁷ 12.12.1934 tarihli Merzifon CHF Kaza İdare Heyeti'nce yazılan bir raporda, “*Senelerden beri Fırkamızın Okuma Salonu olarak kullandığı eski Türk Ocağı salonu ev için çok müsait olduğundan Fırkamız namına tefviği için iki sene evvel müracaat olunmuş, Maballî İdare Heyeti 3500 lira bedel mukabilinde tefvizini kararlaştırmış, evrakı Ankara'ya gitmiş, bu güne kadar neticelenmemiştir. Mezkeur bina işi neticelenmediği takdirde başka müsait bina mevcut olmadığından halkevinin açılması mümkün olmayacaktır*” denilerek bu durum açıkça belirtilmiştir.¹⁸

Merzifon'da halkevi için emval-i metrukeye ait yerlerden biri ayrılmıştır. Geniş bir salona sahip olan bina okuma salonu, kütüphane ve konferans salonu şeklinde kullanılmış, şubelerin çalışması için uzakta bir başka bir ek bina kiralanmıştır.¹⁹ Sonraki yıllarda Özel muhasebeye ait dört odalı bir binada şubeler kira bedeli ödemeksizin hizmet vermiştir. Basit ve temiz mefruşat, soba ve saire eşya satın alınarak çalışılacak hâle getirilen Merzifon Halkevine, ele geçecek ilk parayla dolap, yazıhane gibi ihtiyaçların sağlanması kararlaştırılmıştır.²⁰ Parti ve halkevi salonunda bulunduran gazete, dergi ve kitaplarla radyo yayını halkın halkevinde toplanmasına katkı sağlamıştır.²¹ Muhtemelen 1940 yılından sonra, halkevi kendi malı olan büyükçe, iki katlı

¹⁴ BCA 490.01/733.3.2, 4.10.1950.

¹⁵ CHF Halkevleri Talimatnâmesi, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1932, s. 3.

¹⁶ Neşe G. Yeşilkaya, *Halkevleri: İdeoloji ve Mimari*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s.134-136.

¹⁷ BCA 490.01/615.12.1, 26.3.1940.

¹⁸ BCA 490.01/1469.8.1, 12.12.1934.

¹⁹ Merzifon'da sadece Halkevi değil, Cumhuriyet Halk Partisi ilçe yönetimi de bina sorunu yaşadı. Partililer, eski Taşnak Cemiyeti binasına on yıl önce taşınmış, ancak devir belgesi bulunmadığı için binayı işgal etmiş sayılmış ve durumun bir an önce düzeltilmesi konusunda resmî yazışmalar yapılmıştır. BCA 490.10/615.12.1, 26.3.1940.

²⁰ BCA 490.01/615.13.1, 2.1.1940.

²¹ “Müteferrik İşler”, *Taşan*, 11/35, 1.4.1935, s. 5.

ahşap bir yapıya sahip olmuştur. Bu bina, halkevinin kapanmasından sonra birkaç yıl Adliye binası şeklinde hizmet vermiştir.²²

Merzifon Halkevi'nin Bütçesi

Halkevlerinin etkinliklerini sürdürebilmesi için paraya ihtiyacı vardı. Ancak sağlam gelir kaynakları olmadığı için Özel İdare ve Merzifon Belediyesi bütçelerinden sağlanan kısıtlı paralarla etkinlikler sürdürüldü. Bununla birlikte yeni şubeler açılmadı.²³ Bütçe ile ilgili sorun harcama kaleminin az olması yanında halkevi çalışmalarında bütçeye uyulmadığı, para bulunduğu bütçeye bakılmaksızın harcama yapıldığı da müfettişlerce şikâyet konusu yapıldı.

Çok partili yaşama geçildikten sonra halkevlerine gönderilen paraların harcanmasında yeni esaslar kabul edildi. İçişleri Bakanlığı'nın Valilere yapmış olduğu 27.02.1946 tarih, 612/214-3250 sayılı tamimin son bendinde halkevleri ve halkodaları adına İl Özel İdare bütçelerine dahil edilen yardım ödeneklerinin halkevi ve halkodalarına ait alındı kâğıtları karşılığında Parti İl İdare Heyetleri başkanlıklarına verilmesi kabul edildi.²⁴ 1949 yılı bütçesi ile ilgili yazışmalarda bütçenin verilecek hizmetler için yetersiz olacağı baştan kabul edildi ve halkevlerinde çalışacak kişilerin gösterecekleri fedakârlıkla hizmetlerin devamı istendi.

Merzifon Halkevi'nin Başkanları

Halkevinin ilk başkanı Doktor İsmail Hakkı Şarman'dı.²⁵ Hükûmet tabipliği görevine atanması nedeniyle –halkevi öğreneğine göre- başkanlıktan ayrıldı. Yerine ilçe parti yönetim kurulu genel sekreteri İskender Haki Engin seçildi.²⁶ 1938 yılı başında işlerinin yoğunluğu nedeniyle görevden çekilen İ. H. Engin'in yerine Belediye Başkanı Hamdi Acar geçti. ²⁷ Merzifon Halkevi Başkanlığı'na

²² Ahmet Yüksel, "Merzifon Halkevi ve Taşan Dergisi", *Kebikeç*, Sayı 3, 1996, s. 175.

²³ "Halkevimiz Üç Yaşına Girdi", *Taşan*, 10/34, 1.3.1937, s. 1. 1934 yılında halkevi henüz kurulmadığı için bütçeden gelir ayrılmamıştı. 1935 yılında belediye bütçesinden 1000 lira, 1940 ve 1942 Belediye bütçesinden Merzifon Halkevi için 300 lira, 1943 yılında ayrılan meblağ 1000 lira, 1945 yılında iki halkodası da dahil 1500 lira, 1947 yılında 1500 lira; 1939 yılı Özel İdare bütçesinden Merzifon Halkevi'ne 350 lira, 1940 yılında 800 lira ayrılmıştır. Özel İdare bütçesinden Amasya Halkevine 1939 yılında 500 lira, 1940 yılında 1500 lira, 1943 yılında ise 800 lira ayrılırken Gümüşhacıköy Halkevine 1939 yılında 350 lira, 1940 yılında 600 lira yardım yapılırken, 1943 yılında para yardımında bulunulmamıştır. BCA 490.01/1469.8.1, 23.7.1943.

²⁴ BCA 490.01/1469.8.1, 13.3.1946.

²⁵ 1935-1937 yılları arasında Halkevi başkanlığı görevinde bulunan Şarman'ın ilk soyadı Kentel'di. Bazı kaynaklarda İ. Hakkı Kentel adının geçme sebebi de bundan dolayıdır. Ahmet Yüksel, a.g.m., s. 170.

²⁶ İskender Haki Engin, 1937-1938 yılları arası görev yapmıştır. "Evimizin Seçim İşleri", *Taşan*, 11/35, 1.4.1937, s. 12.

²⁷ "Halkevinin Bir Yıllık Çalışmaları", *Taşan*, 22/46, 1.3.1938, s. 12.

1938 yılında yapılan seçimde emekli Yarbay Mehmet Fahri Şişli;²⁸ 1942 yılındaki seçimlerde²⁹ Doktor İsmail Hakkı Şarman tekrar seçildi.³⁰ Daha sonra başkanlık görevinden ayrılan Şarman, halkevi başkanının hastalığı ve üzerinde başka görevler bulunması nedeniyle halkeviyle ilgilenememesinden dolayı yeniden halkevi başkanı oldu.³¹

Merzifon ilçesi halkevinin 1947 yılında yaptığı seçimlerde başkanlığa Enver Ecevit getirildi.³² Merzifon ilçesi idare kurulu 1949 yılında yaptığı toplantıda ilçe halkevi başkanlığına ortaokul tarih öğretmeni Celal Başbaya'yı seçti.³³

Halkevi'nin diğer yöneticilerinden Doktor İ. Hakkı Şarman başkanlığında, Öğretmen Vehbi Cem Aşkun, Vedat Sümer, Enver Gürel ve İ. Halil Acar ilk dönemi temsil edebilir.³⁴ İskender Haki Engin'in başkan olduğu dönemde yöneticiler değişmedi. Sonraki dönemde yönetim kurulu başkan dışında, yöneticiler Kadri Özyalçın, Sabri Engin, Hilmi Onar, Ferit Can ve Hüseyin Saraç'tan oluştu.³⁵

Merzifon Halkevi'nin Şubeleri ve Çalışmaları

Merzifon Halkevi'nde de "kalplerinde ve zihinlerinde memleket sevgisi duyan herkesin halkevlerinde toplanmasını ve çalışmasını sağlayabilmek ve kişilerin uzmanlık ve yeteneklerinden daha iyi yararlanabilmek" için Dil, Tarih, Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, İctimaî Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Neşriyat, Köycülük ile Müze ve Sergi şubesi olmak

²⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'ndeki belgelerde bu dönem başkan olarak Mehmet Fahri Şişli'nin adı geçerken, Ahmet Yüksel 1938-1942 yılları arasında Merzifon Halkevi başkanı olarak Belediye Reisi Hamdi Bey'in görev yaptığını yazmaktadır. BCA 490.01/932.624.2, 11.10.1939; ayrıca bkz. Yüksel, agm., s. 170. 1879 Merzifon doğumlu olan Şişli, Mekteb-i Harbiye'den mezun olduktan sonra 31 yıl boyunca bilfiil orduda görev yapmıştı. Kendi isteğiyle emekliye ayrılmasının ardından 1938 yılında partiye üye olarak Merzifon halkevi başkanlığına seçildi

²⁹ Ahmet Yüksel, 1942 yılından sonra da başkan olarak Türk Hava Kurumu muhasibi Kemal Yıldız'ı gösterir. Bkz. Yüksel, s. 170. BCA 490.01/932.624.2, 24.04.1942; Ahmet Yüksel, agm., s. 170.

³⁰ BCA 490.01/932.624.2, 25.04.1949. İsmail Hakkı Şarman, 1895 yılında Erzincan'da doğdu. Askeri Tıbbiye'den mezun olduktan sonra doktor olarak çalışırken istifa ederek Havza hükümet tabipliği görevini yürüttü. Milli mücadele başladığında tekrar askere alınarak Merzifon hükümet tabipliği görevinde bulundu. Merzifon Halkevi başkanlığının 22.11. 1941 tarih ve 49 sayılı kaza idare heyeti talimatnamesinin 37. maddesi uyarınca halkevi başkanlığına getirildi. Görevi yanında sosyal kimliğiyle de Merzifon ilçesinde ön plana çıkan Şarman, 1919 tarihinden sonra Gençler Birliği ve Türk Ocağı başkanlıkları (İlçede bu derneklerin şubelerini İsmail Hakkı Şarman kendisi açmıştır.), Kızılay, Çocuk Esirgeme, Tayyare Cemiyetlerinde başkanlık ve üyelik yaptı. 1935 yılında Merzifon Halkevi'nin açılmasına da önderlik eden Şarman halkevinin ilk başkanı oldu.

³¹ BCA 490.01/932.624.2, 17.12.1941.

³² BCA 490.01/932.624.2, 2.3.1947

³³ BCA 490.01/932.624.2, 25.4.1949.

³⁴ "Halkevinin Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 3/27, 1.8.1936, s. 11.

³⁵ Yüksel, s. 170-171.

üzere çeşitli şubelerin kurulması kararlaştırılmıştır. Bütün şubelerin aynı anda çalışmasına imkân verecek şartlar sağlanamazsa en az üç şubenin açılması kaydıyla halkevi açılabilir, diğer şubelerin zaman içinde tamamlanacağı kabul edilirdi.³⁶ Merzifon Halkevi'nde ancak Temsil, Dil ve Tarih, Güzel Sanatlar, Köycülük, Kütüphane ile Halk Dershaneleri ve Sosyal Yardım şubeleri açılabilmiştir.³⁷

Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi

Halkevleri Talimatnâmesi'ne göre Dil ve Edebiyat Şubesi, çevrenin genel bilgisini/kültürünü yükseltmeye yarayacak konularda etkinlikler düzenleyecek, dil ve edebiyat konularıyla yakından ilgilenecek, parti ilkelerinin kökleşmesine çalışacak, yurt sevgisinin, yurttaşlık ödevleri duygusunun yükselmesine yarayacak konuşmalar, konferanslar, törenler düzenleyecekti. Ayrıca, Türk dilinin bugünkü yazı ve edebiyatta kullanılmayan fakat halk arasında yaşayan sözcükleri ile masal ve atasözlerini araştırıp toplayacaktı. Yeni yetişen gençler arasında edebiyat ve bilim konularında yetenekli olanları teşvik ve himâye edilecekti. İstenilen şartlar sağlandığında halkevi bir dergi çıkaracaktı.³⁸ Merzifon halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi de bu ilkeler doğrultusunda çalıştı.

Şubeler arasında en fazla üyeye sahip ve yoğun hizmet veren bu şubenin başlıca görevlerinden birisi konferanslar düzenleyerek halkın bilinçlenmesini sağlamaktı. Konferansların bir bölümünü CHP düzenlemiş ve kendi seçtiği öğretim üyelerine vermiştir. Bir bölümünü ise halkevi üyelerinin kendileri hazırlamıştır. Merzifon Halkevi'nde dil ve tarih konuları başta olmak üzere her ayın 10, 20 ve 30. gününde düzenli olarak konferanslar verilmiştir.³⁹ 1937 yılından itibaren bu konferanslar dışında her hafta cumartesi gecesi ortaokul tarih öğretmeni Selahattin Bey tarafından ders mahiyetinde konferanslar düzenlenmiştir.⁴⁰ Konferansların konularına örnek vermek anlamlı olabilir: Tarımsal maddelerimizin değeri, mikroplar ve hastalıklar, Türk dili ve Türk edebiyatı, zehirli gazlar, Tarihte Türk bayanı, Namık Kemal gecesi, Celal Sahir gecesi, Kubilay Günü, halk gecesi ve halk edebiyatı, dil ve edebiyat, kadın hastalıkları ve doğum, spor eğitimi, çocuk gıdaları, çocuk eğitimi, diş hastalıkları, Pontus harekâtı hakkında, Süleyman Nazif gecesi, Merzifon ilçesi, Türk tarihi konularında kendi üyeleri konferanslar verirken; ilçe dışından davet edilen konuşmacılar arasındaysa Sabri Yılmaz “Cumhuriyet ve Okuma Hakkında”,

³⁶ CHF Halkevleri Talimatnâmesi, s. 4.

³⁷ BCA 490.01/615.13.1, 02.01.1940.

³⁸ CHF Halkevleri Talimatnamesi, s. 6.

³⁹ “Halk Evlerinin Yıl Dönümlerinde”, *Taşan*, 1/25, 1.6.1936, s. 2.

⁴⁰ “Halkevi Çalışmaları”, *Taşan*, 11/35, 1.4.1937, s. 12.

Hasbi Ateş “Ulus karşısında ferdin ödevi”⁴¹ ve CHP İl idare heyeti başkanı Zeki Tarhan da Dünya Savaşı'nın son günlerindeki gelişmeler ve alınan önlemler hakkında konferanslar vermiştir.⁴² Sadece savaşa ilgili değil, paraşüt ve paraşütcülük konuları da bu dönemdeki konferans konuları arasında yer almıştır⁴³ Ayrıca tarihte iz bırakan Türk büyükleriyle ilgili anma günleri ve halk geceleri yapılmıştır.⁴⁴

İnönü Zaferlerinin yıldönümü, 23 Nisan Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 15 Mayıs Hava Şehitlerini Anma Günü, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, Lozan Barış Antlaşması'nın yıldönümü, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 26 Eylül Dil Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 10 Kasım Atatürk'ü Anma Günü gibi millî bayram ve özel günler ülke genelindeki halkevlerinde olduğu gibi Merzifon halkevinde de törenler düzenlenerek kutlanmıştır. Bu törenlerde, hatipler tarafından, günün anlam ve önemine uygun konuşmalar yapılmış ve Türk büyükleri anılmıştır. Cumhuriyet bayramlarının coşkulu bir şekilde kutlanmasına özellikle önem verilmiştir. Bu bayramlarda genelde başta okullar olmak üzere askeriye, bando ve bütün kurumların katılımıyla tören ve geçit resmi yapılmış; akşam fener alayı düzenlenerek caddeler elektrikle aydınlatılmıştır. Halk kürsüsünde verilen söylevleri, ilçedeki okulların ortaklaşa hazırladıkları müsamere izlemiştir. Ayrıca bayramdan birkaç gün önce vatandaşlara hükümet şekilleri ve cumhuriyet rejimiyle ilgili konferanslar verilmiş, ulusal şiirler okunmuştur. Cumhuriyet balosuyla törene son verilmiştir.⁴⁵ Merzifon'da sadece Cumhuriyet bayramında değil tüm ulusal bayramlarda o günün değerini yansıtan programlar düzenlenmiş, şiirler okunmuş ve söylevler verilmiştir⁴⁶

Halkevi açıldığı ilk yıllarda folklor ve dil işlerine ağırlık verilirken; atasözleri, koşmalar, mani ve türküler derlenmiş, Türk dili ve edebiyatı konusunda konferanslar verdirilmiş, çevrede yetişen halk şairlerine ait araştırma ve incelemeler başlatılmıştır.⁴⁷

Öz Türkçe'nin yayılmasına önem veren halkevinde, bütün konferansların öz Türkçe sözlerle verilmesine özen gösterilmiş; konferanslarda geçen öz Türkçe

⁴¹ BCA 490.01/981.803.1, 25.12.1935.

⁴² BCA 490.01/932.624.2, 26.4.1941.

⁴³ BCA. 490.01/932.624.2, 03.7.1940.

⁴⁴ BCA. 490.01/981.803.1, 31.12.1935.

⁴⁵ “Cumhuriyet Bayramı”, *Taşan*, 6/29, 1.11.1936, s. 12.

⁴⁶ “Halkevimizin Altı Aylık Çalışmaları”, *Taşan*, 15/39, 1 Ağustos 1937, s. 12. Örneğin, Montrö Antlaşması imzalanma aşamasında halk, 20 Temmuz gecesi saat üçe kadar bekletilmiş, o saate kadar radyo, bando ve halkevinin ince saz heyeti ile katılımcılar eğlenmiş, ertesi gün Cumhuriyet alanındaki tören ve Cumhuriyet alayından sonra Halkevi'nde öğretmen Enver Ecevit ve Cemil Solakoğlu Türk boğazlarının coğrafi ve tarihsel durumunu anlatmış, Halkevi başkanı Dr. Hakkı Şarman da Montrö antlaşmasını açıklamıştır. Ebe Behire Aşkun'la Vehbi Cem Aşkun da birer şiir okumuşlardır. “20 Temmuz”, *Taşan*, 3/27, 1 Ağustos 1936, s. 7, 13.

⁴⁷ “Halkevimizin Altı Aylık Çalışmaları”, *Taşan*, 15/39, 1 Ağustos 1937, s. 12.

sözcükler ve anlamları karatahtaya yazılarak karşılıklarıyla birlikte öğretilmiştir. 24 Ağustos'ta Dil Kurultayı'nın açılış ve kapanış günlerinde, halkevinde toplantı yapılmış, vatandaşlara Güneş Dil Teorisi ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Konferanslar sonunda Ar şubesi tarafından ulusal ve mahallî parçalar çalınmıştır. Bu konudaki etkinlikler sadece kurultayla sınırlı kalmamış, 26 Eylül Dil Bayramı'nda da günün anlam ve önemini belirten programlar hazırlanmıştır⁴⁸

Yerli Malı ve Artırma Haftasında düzenlenen etkinliklerle vatandaşlar bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla verilen konferanslar öğrenci ve halkevi yöneticilerinin okudukları şiirlerle zenginleştirilmiştir.⁴⁹ Ulusal Ekonomi Haftası kutlamalarında sadece şiirlerle renklendirilen konferanslarla yetinilmemiş, şehirdeki bütün kahvehanelerde çay ve kahve yerine ıhlamur, limon, portakal, üzüm, incir ve elma gibi ürünler ikram edilmiştir.⁵⁰

Dil-Tarih ve Edebiyat Şubesinin görevlerinden biri de Kütüphane ve Yayın Şubesi ile çalışmalarını birleştirerek dergi çıkarmak ve yörenin tarih, folklor, edebiyat, sanat, iktisat vb. konularda yapılan araştırmalarını yayınlamaktır. Merzifon Halkevi, *Merzifon Şairleri*⁵¹, Cumhuriyetin onuncu yılında bir destan ve 26 Eylül 1935 tarihinde Dil Bayramı nedeniyle *Dil Oşamı Diyor Ki* adlı bir kitapçık hazırlamıştır.⁵²

Merzifon'da, halkevi çalışmaya başlamadan önce, 23 Nisan 1930 yılında 15 günde bir yayınlanan *Taşan* adıyla bir dergi çıkarılıyordu.⁵³ Bu dergi, finans darlığı yüzünden 24. sayıda yayınına son vermişti.⁵⁴ Merzifon Halkevi

⁴⁸ “Üçüncü Büyük Dil Kurultayı Kutlaması”, *Taşan*, 5/29, 1.10.1936, s. 12; “Dil Bayramı”, *Taşan*, 5/29, 1.10.1936, s. 12. Dil kurultayının açıldığı ve kapandığı günlerde halkevinde iki toplantı yapıldı. Bununla birlikte derginin eylül sayısı daha önceden Şair Tevfik Fikret Günü'ne uygun olarak hazırlandığı için 24 Ağustos bayramına ait bilgiler bir sonraki sayıda yer almıştır.

⁴⁹ “Halkevi Çalışmaları”, *Taşan*, 8/32, 1.2.1937, s. 12.

⁵⁰ “Şehrimize Ait Haberler”, *Taşan*, 20/44, 1.1.1938, s. 12.

⁵¹ BCA 490.01/733.3.2, 9.9.1937. Merzifon'un yetiştirdiği Eyüp Sabri, Hıfzı, Hilmi Dede, Muallim Cudi, İskender Haki gibi beş şairin yer aldığı 96 sayfalık eserde 4 tane de fotoğrafa yer verilmiştir.

⁵² BCA 490.01/981.803.1, 7 Teşrin-i Sâni 1935.

⁵³ Merzifon ilçesinde Cumhuriyet'in ilânından önce de canlı bir basın yaşamı vardı. İkinci Meşrutiyet'in ilânı sonrasında yaşanan basın özgürlüğünün de etkisiyle 1910 yılında basın tarihinin en eski kasaba gazetesi olan *Merzifon* yayınlanmıştır. *Merzifon* gazetesinin yayınlandığı yıllarda Amerikan Koleji'ndeki öğrencilerin çıkardığı *Nor Ayık* (Yeni Tan Kızılığ) adlı gazete ile Merzifon Saagyan Koleji öğrencilerinin çıkardığı ve efsanevi Ermeni Patriği Ayga ithaf olunan *Ayguni* adlı öğrenci dergisi ile editörlüğünü Ermeni şair Varjapetyan'ın yaptığı *Pogboç* (Tomurcuk) adlı dergiler 1914 yılına kadar yayınına sürdürmüştür. Cumhuriyetin ilânı öncesinde Merzifon'da yayınlanan bir diğer gazete de *Tecelli* adını taşımaktadır. 1920 yılında başlayan ve maddî zorluklar nedeniyle sadece bir yıl çıkabilen 15 günlük bu gazetenin başyazarlığını çoğunlukla İskender Haki Engin yapmıştır. Bkz. K. Yust, *Kemalist Anadolu Basını, Çağdaş Gazeteciler Derneği*, Ankara, 1995, s. 31; Yüksel, agm., s. 176-177.

⁵⁴ “Taşan ve Öncekiler”, *Taşan*, 1/25, 1.6.1936, s. 1. İlk çıkan *Taşan* dergisinin kadrosunda, kısa süre içinde Behçet Kemal Çağlar, Ebed Mahir Yalnız, Cenap Muhittin Kozanoğlu, Vehbi

kurulduktan sonra *Taşan* dergisini kendi adına çıkarmayı kararlaştırdı ve dergiyi 1(25) sayı numarasıyla yayınlamaya başladı.⁵⁵ Her yerde işlevsel bir şekilde çalışacak matbaa veya bu matbaalarda çalışacak kaliteli ustaların olmamasının yanı sıra kâğıt ve malzeme eksikliği sorunuyla da karşı karşıya gelen halkevleri, tüm bu sorunlar nedeniyle dergilerini iki-üç bazen altı aylık sayılar bir arada çıkardığı bir dönemde *Taşan*, ara vermeksizin her ay düzenli olarak okuyucularıyla buluştu.⁵⁶

Taşan halkevlerinin kuruluş amaçlarına uygun bir yayın politikası izleyerek yerel konulara ağırlık vermiş, bu yolla Merzifon'u tanıtmaya çalışmıştır. Dergi aynı seviyede *Türk İnkılâbı* ile ilgili yazılara da sütunlarında yer vererek, bir yandan modernleşmenin gereklerini gösterirken, öte yandan halkı Türkiye'deki ve dünyadaki gelişmelerden haberdar etmiştir. Ancak o da maddî yetersizlikten dolayı 1938 yılı Kasım ayında yayınına son vermek zorunda kalmıştır.

Taşan'ın ilk sayısından son sayısına kadar belirli günler ve haftaların kutlanması ve Türk inkılâbına ilişkin yazıların tümünde Atatürk'ün üstün vasıflarından bahsedilmiş, halk Atatürkçü düşünce etrafında birleştirilmeye çalışılmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi, parti prensiplerinin halka ulaştırılmasında halkevinde verilen konferanslardan ve radyo yayınlarından yararlandı.⁵⁷ Halkevlerinin kapatılması ile ilgili çalışmaların sürdüğü 1950 yılında, halkevleri ve halkodalarının 18. kuruluş yılı dolayısıyla halkevi balosu düzenlendi. Ayrıca, ertesi gün halkodasında düzenlenen kutlama töreni ilk defa amplifikatör ile yayınlandı. Özellikle müzik şubesinde hazırlanan Yurt Şarkıları Konseri salonda ve hoparlörler aracılığıyla dışarıda dinleyen vatandaşlarca dinlendi.⁵⁸

Güzel Sanatlar Şubesi

Halkevleri Talimatnâmesi'ne göre Güzel Sanatlar Şubesi müzik, resim, heykel, mimari ve tezyin sanatlarında profesyonel ve amatör unsurları bir araya toplamak, genç yetenekleri korumak ve bunların yetişmelerini sağlamakla yükümlüydü. Ayrıca müzik geceleri düzenleyecek, halkın müzik beğenisini geliştirecek, radyo, gramofon gibi sınırlı müzikal teknik imkânlardan da

Cem Aşkun, Rıza Polat, Hüseyin Namık Orkun, Haşim Nezihî Okay, İskender Haki Engin gibi o yılların ülke genelinde ünlü şair ve yazarları vardı. Bkz. *Taşan*, *age.*, s. 43.

⁵⁵ *Taşan*, *age.*, s. 43.

⁵⁶ İkinci Dünya Savaşı yıllarında durumun daha da güçleşmesi ve yaşanan kâğıt sıkıntısı sonucu dergilerinin çoğu senede ya bir veya iki sayı basılabildi ya da kapandı. Yaşanan tüm güçlüklerle rağmen *Taşan* dergisi yayın hayatı boyunca düzenli bir şekilde yayınlanmayı başarmıştır. *Taşan*'ın notlu bibliyografyası için bkz. Yüksel, *agm.*, s. 179-188.

⁵⁷ BCA 490.01/615.13.1, 2.1.1940.

⁵⁸ Düzenlenen baloda masraflar çıktıktan sonra halkevine 82.45 lira gelir sağlanmıştır. BCA 490.01/951.686.2, 7.3.1950.

yararlanmalarını sağlayacak, sanatseverlerin sayısını ve kalitesini arttırmaya yönelik kurslar düzenleyecekti. Radyo ve gramofon kullanımının yanı sıra korolar, bandolar ve orkestralar kurmak suretiyle Türk motiflerinin ve Batı'nın müzik tekniklerinin bir sentezini yapacaktı. Törenlerde, Halkevi eğlencelerinde millî marş ve öteki şarkıları toplu olarak söyleyebilmesi için halkı eğitecekti. Köylerde ve konar-göçer Türkmenler arasında halk türkülerini derleyecek ve halk danslarıyla ilgili araştırmalar yapacaktı. Merzifon Halkevi bunların yanında çağdaş ve çok sesli müziğin Merzifon'da tanıtılması ve yaşatılması amacıyla birçok katılımcıya Batı sazlarından keman, viyolonsel, mandolin ve Doğu sazlarından cümbüşü öğretmeye yönelmiştir. Piyano ve keman eşliğinde konserler düzenlenmiş, müzik tarihi konusunda konferans verdirilmiştir. Ayrıca, dil, tarih-edebiyat şubesiyle birleşerek Mimar Sinan Günü yapılmış,⁵⁹ Mimar Sinan'ın büyük boy resmi ile "Merzifonlu" Kara Mustafa Paşa'nın portresi yapılarak salona asılmıştır.⁶⁰ Alafranga müziğin halk tarafından benimsenmemesi üzerine⁶¹ ulusal ve yerli havalara ağırlık verilerek saz ve cümbüş kurslarına başlanmıştır. Abdülhak Hamid'i anma gününde şairin *Makeber* adlı eseri muhtelif sazlar eşliğinde vatandaşlara dinletirilmiştir⁶² Halkevine bağlı bando takımı olmamasına rağmen, etkinliklerde belediyeye ait 8 kişilik bandodan yararlanılmış⁶³ ve uzun yıllar etkili çalışmalarda bulunacak Merzifon Musiki Cemiyeti'nin temelleri de halkevinde atılmıştır.⁶⁴

Güzel Sanatlar şubesi⁶⁵ ilçede verdiği konserler, düzenlediği balo, nikâh, nişan töreni, aile toplantılarıyla hem halkın müzik zevkinin gelişimine katkıda bulunmuş hem de halkı birbirine kaynaştırmaya yardımcı olmuştur.

Spor Şubesi

Merzifon halkevi Spor Şubesi⁶⁶ Merzifon'da sporun gelişmesi, sağlıklı ve dinç nesiller yetiştirilmesi, halkın spor aracılığıyla sağlıklı bir bütün olarak

⁵⁹ BCA. 490.01/981.803.1, 31.12.1935.

⁶⁰ "Halkevinin Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 3/27, 1.8.1936, s. 11.

⁶¹ *Taşan*'da bu durum 'güç ve kulağımıza yabancı gelen alafranga müziğin elemanlarını inançlayamamıştı' sözüyle dile getirilmiştir. Devrimlerin benimsenmesi noktasında kullanılan jargonun sözlüğüne girecek olan "İnançlamak/İnançlayamamak" fiiline dikkati çekelim. *Taşan*, 1/25, 1.2.1936, s. 4.

⁶² Halkevimizin Altı Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 15/39, 1.8.1937, s. 12.

⁶³ BCA 490.01/615.11.1, 17.4.1936.

⁶⁴ Yüksel, agm., s. 172.

⁶⁵ Şubenin 1935 yılındaki başkanı öğretmen Enver Gürce, üyeler ise öğretmen Fikri Gazneli ve tecimer Salim Şahin'di. Şubeye 35 erkek üye kayıtlıydı. 1937 yılı seçimleri sonucu Salim Şahin şube başkanı, Enver Gürel delege, Ferit Ozan üye; Fikri Gazneli, Arif Altıoklar ve Ahmet Akdağ'da yedek üye seçildiler. 1938 yılı seçimlerinde başkan yine Enver Gürel olurken, Kadri Özyalçın delege, Salim Şahin'de üye olarak görev yaptı. BCA 490.01/981.803.1, 25.12.1935; "Evimizin Seçim İşleri", *Taşan*, 11/35, 1.4.1937, s. 12; "Halkevi Seçimi", *Taşan*, 22/46, 1.3.1938, s. 12.

varlığını devam ettirmesine ve kaynaşmasına çaba sarfetmiştir. Bu amaçla açıldığı günden itibaren futbol yanında voleybol çalışmaları, atlama ve koşu yapılmış, sporun yararları ve beden eğitiminin değerini öğretmek için birçok dersler verilmiş;⁶⁷ spor takımları federasyona bağlanmış,⁶⁸ Merzifon Halk Spor adında bir futbol takımı oluşturulmuş,⁶⁹ Futbol kulübünün Askerî Muharebe Alayı'nın futbol takımıyla maç yapması sağlanmış, Çorum, Bafra gibi civar ilçeler ve şehirlerin takımlarıyla da maçlar düzenlenmiştir.⁷⁰ Voleybolun yayılması için bir oyun yeri yaptırılarak Alay, ortaokul ve spor şubesine kayıtlı gençler arasında yarışmalar yapılmış,⁷¹ teknik bilgilerin artırılması için sporla ilgili dergiler ve kitaplar getirtilmiş,⁷² modern sporların Merzifon'da yerleşmesine gayret edilmiştir.⁷³

Amasya'da sporun canlı bir şekilde çalışması ve daha iyi verim alınması için bir mütaka oluşturulması paralel olarak, 1936 yılı CHP müfettiş raporuna göre Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'ndan alınan onayla Amasya İdman Bölgesi kurulmuştur. Böylece Amasya'da Halk Spor ve Bozkurt, Merzifon'da Halk Spor, Gümüşhacıköy'ünde Gümüş Spor isimli kulüpler bu bölgeye bağlanmıştır.⁷⁴ Vali Kadri Üçok'un başkanlığında, Halkevi Başkanı Ekrem Bilgen ile merkez, Merzifon ve Gümüşhacıköy Kulüp delegelerinden üç kişinin katılımıyla halkevinde yapılan kongrede mütaka heyeti oluşturulmuştur.⁷⁵ İlçe sporcuları adına Türk Spor Kurumu'na harcırahı yatırılarak bir delege gönderilmiştir.⁷⁶

Cumhuriyetin spor kültürünün yeşerip geliştirilmesi yönünde faaliyet gösteren Merzifon Halkevi Spor Şubesi, 1938 yılında kabul edilen *Beden Terbiyesi*

⁶⁶ *CHF Halkevleri Talimatnâmesi*'ne göre Halkevleri spor şubelerinin amacı çeşitli spor dallarını Türk halkına tanıtmak, sporu millî düzeyde uygulanan kütesel bir etkinlik hâline getirebilmek için toplumda spora karşı bir ilgi ve sevgi uyandırmak ve beden eğitimi veren millî kuruluşlara yardımcı olmaktır. Bunun dışında sporun bilimsel temellere oturtulması ve planlı olarak yapılabilmesi için araştırma ve hazırlıklar yapmak, spor çalışmaları içinde jimnastiğe özel bir yer vermek, millî spor bayramları düzenleyerek halkın spora olan ilgisinin artırılmasına çalışmak, vatanın çeşitli yörelerinin tanınması ve gezilmesi için geziler düzenlemek ve spor konferansları ile halkın bilgisinin gelişmesine çalışmak da bu şubenin görevleri arasındaydı. Bkz. *CHF Halkevleri Talimatnâmesi*, s. 7-9.

⁶⁷ "Halk Evlerinin Yıl Dönümlerinde", *Taşan*, 1/25, 1.6.1936, s. 2.

⁶⁸ BCA 490.01/981.803.1, 31.12.1935.

⁶⁹ Merzifon'da Halk Spor'dan önce Gençler Birliği adında bir futbol kulübü çalışmalarını sürdürüyordu. Halkevi Spor kulübü bu takımı lağvederek Halk Spor takımını kurdu. Yüksel, agm., s. 173.

⁷⁰ "Merzifon Halk Spor- Bozkurt Maçı", *Yeşil Amasya*, 7.5.1936, s. 1.

⁷¹ "Haberler- Hareketler: Voleybol Lig Maçları", *Taşan*, 29/49, 1.6.1938, s. 13.

⁷² BCA 490.01/981.803.1, 25.12.1935.

⁷³ "Voleybol Lig Maçları", *Taşan*, 25/49, 1.6.1938, s. 12.

⁷⁴ BCA 490.01/615.11.1, 17.4.1936.

⁷⁵ "Amasya Mütakası Kuruldu", *Yeşil Amasya*, 22.4.1935, s. 1.

⁷⁶ "Halkevinin Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 3/27, 1.8.1936, s. 11.

Spor Yasası'ndaki "Halkevlere kendi mensuplarına ve arzu edenlere kapalı ve açık salonlarda Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü ile müşterek olarak tertip edilecek programlara göre jimnastik, eskerim, güreş, yürüyüş, salon oyunları ve millî rakslar gibi beden terbiyesi hareketlerini yaptırabilirler" maddesi gereğince bu tarihten sonra da etkinliklerine devam etmiştir.

Merzifon Halkevi'nde Cumhuriyet dönemi yapılan atletizm veya voleybol gibi sporlar yanında geleneksel sporlar da halkla buluşturulmuştur.⁷⁷ Kısaca halk üzerinde spor denilince akla gelen ilk kurumun Halkevi olması için tüm olanaklar seferber edilmiştir.⁷⁸

Halk Dershaneleri ve Sosyal Yardım Şubesi

Ayrı bir şube olarak çalışmak üzere yeterli üye bulunmadığı için iki şubeyi birleştirerek faaliyetlerini yürüten Halk Dershaneleri ve Sosyal Yardım Şubesi,⁷⁹ öncelikli olarak okuma yazma kursları düzenleyerek birçok yurttaşa ulaşmaya çalışmıştır.⁸⁰ Kurslar için iki dersane açılmış, A kategorisinde hiç okuma yazma bilmeyenler, B kategorisinde ise az çok okur-yazar olanlara Yurt Bilgisi, Hesap, Türkçe gibi dersler verilmiştir. Kursa devam edenler arasından başarılı olanlar B kursuna geçerken, B kursundaki yurttaşlara mezuniyet belgesi verilmiştir. Kursa katılanlar arasında ekonomik durumu kötü olan yurttaşlara defter, kalem gibi ders araçları için maddî yardımda bulunulmuştur.⁸¹ A kursunda İstikbâl

⁷⁷ Örneğin, 5 Kasım 1949 Cumartesi ve 6 Kasım 1949 Pazar günü Halkevi yararına at yarışları ve pehlivan güreşleri yapılmıştır. Yarışlar için civardan 21 at getirilmiştir. Güreşlere ise tanınmış veya tanınmamış 70'den fazla pehlivan katılmıştır. Bu etkinlikler sonucu Halkevi net olarak 476 lira 92 kuruş kâr ettiği anlaşılmaktadır. Bu paranın bir kısmıyla kütüphanede ciltlenmeye muhtaç 100 adet kitap ciltletirilmiştir. Kalan kısmı ise önceden Yüksek Genel Sekreterlikçe yollanan 500 liraya eklenerek Anpilifikatör borcuna yatırılmıştır. BCA 490.01/733.3.2, 21.1.1950.

⁷⁸ BCA 490.01/981.803.1, 25.12.1935.

⁷⁹ *CHP Halkevlere Talimatnâmesi*'ne göre Sosyal Yardım Şubesinin görevi, Halkevi'nin bulunduğu bölgede gerçek surette yardıma muhtaç kimsesiz kadınlar, çocuklar, malûller, düşkün ihtiyarlar ve hastalar vd. benzeri durumdaki vatandaşlar hakkında halkta sevgi, şefkat ve yardımlaşma duygusu uyandırmaktır. Bunun dışında hapishanelerde bulunan muhtaçları gözetmek, kimsesiz okul çocuklarını korumak ve onlara yardım etmek, yardıma muhtaç kimselerin tedavisine ve bakımına yardım etmek, kimsesiz hastalara ve doğum yapan kimsesiz kadınlara evlerinde yardım etmek, kırsal kesimden gelen hastaların bakımına ve tedavilerine yardımcı olmak, işsizlere iş bulmak, dilencilige karşı çareler aramak, halkın sağlık bilgisini artırıp kuvvetlendirecek konferanslar verdirmek ve afişler yayımlayıp, sıhhi filmler göstermek de sosyal yardım şubesinin ilgi duyduğu başlıca konular arasında yer alıyordu. Ayrıca il merkezinde bulunan halkevlerinde parasız birer klinik açtırmaya çalışmak ve köylerde sağlık taramaları yaptırmak da bu şubenin görevleri arasındaydı. Halk dershaneleri ve kurslar şubesinin en önemli amaçlarından biri, halkın seviyesini yükseltecek her türlü okuma, yazdırma ve yetiştirme hareketlerinin ilerleyip genişlemesini sağlamaktır. Bunun yanı sıra çeşitli alanlarda yararlı kurslar da açardı. Halkevi tarafından düzenlenen kursları başarıyla tamamlayanlar için mezuniyet ve diploma törenleri düzenlenmesi de bu şubeden beklenen çalışmalar arasındaydı. *CHF Halkevlere Talimatnâmesi*, s. 9-11.

⁸⁰ BCA 490.01/981.803.1, 31.12.1935.

⁸¹ "Halkevimizin Altı Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 15/39, 1.8.1937, s. 12.

Mektebi'nden Sabri Engin, Kara Mustafa Paşa'dan Yaşar Göldür, B kursunda ise Türkçe dersi öğretmeni Vehbi Cem, hesap dersi öğretmeni Kazım Uzel, Yurt Bilgisinde Osman Özkan ders vermiştir.⁸² Okuma yazma kurslarına tüm yurttaşların katılması için gerekli çalışmalar yapılarak hapisanedeki kişilere de kurslar düzenlendi.⁸³ Haftada iki saat Fransızca lisan dil dersleri de verildi. Ayrıca çiçekçilik kursunda 300 çocuğa çiçekçilik öğretilmiş, Sosyal Yardım Şubesi Çocuk Esirgeme Kurumu ile işbirliği yaparak yoksul çocukların temel ihtiyaçlarının giderilmesine katkı sağladı.⁸⁴

Merzifon ilçesinde halkevlerinin üstlendiği bazı görevler parti teşkilâtı tarafından yerine getirilmiştir. Örneğin, Çocuk Esirgeme Kurumu ile işbirliğine gidilerek yüz yoksul çocuğa sıcak yemek verilmiş, daha sonra bu işleri Kor (Kolordu) karargâhının sağlaması üzerine parti yalnızca ekmek ihtiyaçlarını karşıladı. Ayrıca fakir çocuklara elbise yaptırmak için de çalışmalar düzenlendi. Bu dönemde sınırları bekleyen askerlere hediye göndermek için de Kızılay ve Kaymakamlık'la ortak bir çalışma hazırlandı.⁸⁵

Halk Dershaneleri ve Sosyal Yardım Şubesi,⁸⁶ Halkevleri Talimatnamesi'ne göre çalışmalarını yürüttü. Yardıma ihtiyacı olanlara destek oldu. Okuldaki yoksul çocuklara elbise ve yiyecek sağladı. Halkın sağlık bilgisini artıracak konferanslar düzenledi ve bu yolla ülkede sosyal yardım düşüncesinin yayılmasına ve geliştirilmesine çalıştı.

Köycülük Şubesi

*Halkevleri Talimatnamesi'*ne göre, Köycülük şubesinin görevi; köylerin toplumsal, sağlık ve estetik açıdan geliştirilmelerine ve köylü ile şehirlî arasındaki karşılıklı sevgi ve dayanışma duygularının güçlendirilmesine çalışmaktır. Halkevleri Talimatnamesi'ne⁸⁷ uygun bir çalışma programı izleyen Merzifon halkevi Köycülük Şubesi, sık sık köy gezileri düzenlemiş, köy gezilerine kadınlı erkekli bütün öğretmenler, parti yönetim kurulu ve halkın katılımı sağlanmıştır. Geziler aracılığıyla köylülerin sağlık, ekonomi ve sosyal sorunlarıyla yakından ilgilenme fırsatı yakalanmış, köylülere yapılan konuşmalarla köylünün kültür

⁸² "Halk Dershaneleri ve Kurslar", *Taşan*, 9/33, 1.2.1937, s. 12.

⁸³ BCA 490.01/981.803.1, 25.12.1935.

⁸⁴ BCA 490.01/615.13.1, 2.1.1940.

⁸⁵ BCA 490.01/615.13.1, 2.1.1940.

⁸⁶ Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesinin 1935 yılındaki üye sayısı 30'du. Başkanı öğretmen Osman Özkan'dı. Üyeler öğretmen Ali Can ve Necip Güneş'ti. 1938 yılı seçimlerinde Başkan işpekter Abdurrahman Altıok, delege Hilmi Onar ve üye Kazım Uzel'dir. "Halkevinin Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 3/27, 1.8.1936, s. 11; "Halkevi Seçimi", *Taşan*, 22/46, 1.3.1938, s. 12.

⁸⁷ Bu Şube'de çalışan Halkevlilerden sık sık köylere gitmeleri, dershane ve kurslar şubesiyle işbirliği yaparak mümkün olan yerlerde köylüyü okutmaya çalışmaları, bağlantı kurulan köylerde 15 günde bir yazı bilmeyen köylülerin mektuplarını yazmaları ve devletle ilgili işlerinde yardım etmeleri beklendi. *CHF Halkevleri Talimatnamesi*, s. 13.

düzeyinin yükseltilmesine çalışılmıştır. Köyün kalkınması, köylü ile kentli arasındaki bağlılığın artması, zengin Türk köyünün yaratılması konusunda çalışmalar da sergilemiştir. Gezilerden biri şu şekilde dile getirilmiştir: “Halkevinin tertip ettiği köy gezisine vaki davet üzerine ben de avdet ettim. Köylülerle faydalı görüşmeler yaptık. Tarlalarını, ekinlerini, evlerini gezdik. Öğütler verdik. Korgeneralin müsaadesiyle askeri bir doktor hastaları muayene ederek ilaç verdi.”⁸⁸

Merzifon halkevi köycülük şubesi, 1940 yılına kadar daha etkin çalışmış, bu tarihten itibaren açılan hem halkodaları hem de köy odaları aracılığıyla –özellikle radyo, gazete, dergi yoluyla- köy ve köylüye ulaşılmaya ve hizmet vermeye devam edilmiştir.

Temsil Şubesi

Tiyatro oyunları ve temsiller düzenleyerek özellikle örgün eğitim dışında kalan halkın eğlenirken eğitilmesi amacıyla çalışmalarını yürüten Temsil Şubesi⁸⁹ başlangıçta Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi altında çalışmalarda bulunmuş, yeterli üye ve diğer şartları yerine getirdikten sonra Temsil Şubesi adıyla çalışmalarına devam etmiştir.

Şube, Merzifon Halkevi'nin açıldığı ilk yıl, *Atatürk Köyünde Uçak Günü* adlı oyunu sahnelemişlerdir.⁹⁰ Daha sonra bu eser CHP tarafından basılmıştır.⁹¹ *Sakarya* ve *Kutlu Gün* adlı oyunlar da halkevince sahnelenmiştir.⁹²

Halkevinde temsil şubesinin hazırladığı oyunlar yanında çevre illerin halkevlerinden gelen tiyatro oyunları da izlenilmiştir. Örneğin 1938 yılında başkanlarıyla birlikte Merzifon'a gelen Çorum Halkevi Temsil Şubesi elemanları iki akşam ayrı ayrı *Tırtıl* ve *Bir Adam Yaratmak* adlı oyunları sahnelediler.⁹³

Eleman eksikliği nedeniyle bir süre kapanan bu şube, 1949 yılında yeniden çalışmaya başlamıştır. Ancak oyunlarda sahneye çıkacak kadın bulunamamış, bunun üzerine Cumhuriyet Halk Partisi ile ilişkiye geçilerek genel sekreterlik tarafından içinde kadınlara rol verilmeyen 8 oyun gönderilmiştir. İlk kurulduğu yıllarda kadın oyuncu bulmakta sorun yaşanmamasına rağmen çok partili döneme geçişle birlikte bu konuda da halkevlerinde sorunlar yaşandığı anlaşılmaktadır.⁹⁴

⁸⁸ BCA 490.01/ 615.13.1, 30.11.1941

⁸⁹ *Halkevi Talimatnâmesi*'ne göre bu şube, tiyatro sanatına isteği ve yeteneği olan kadın ve erkek üyelerden tiyatro grubu kurarak Genel İdare Kurulu'nun belirlediği ya da izin verdiği oyunları sergilemekle yükümlüydü. *CHF Halkevi Talimatnâmesi*, s. 7.

⁹⁰ “Halk Evlerinin Yıl Dönümlerinde”, *Taşan*, 1/25, 1.6.1936, s. 2.

⁹¹ “Halkevinin Aylık Çalışmaları”, *Taşan*, 3/27, 1.8.1936, s. 12.

⁹² Yüksel, agm., s. 174.

⁹³ “Çorum Halkevi Temsil Kolu Şehrimize Geldi”, *Taşan*, 29/53, 1.9.1938, s. 12.

⁹⁴ BCA 490.01/1021.929.3, 4.5.1949.

Yapılan/yaşanan devrimlerin halktan genel kabul gördüğü Merzifon'da, Cumhuriyetin ilânından itibaren kadın-erkek herkesin birlikte katılacağı müsamereler-geceler de düzenlenmiştir. Katılımın yoğun olduğu gecelerde her hangi bir tepki veya sorunla karşılaşmıştır. Merzifon Halkevi Temsil Şubesi, CHP Genel İdare Kurulu'nun onayladığı tiyatro oyunlarını sahneyerek halkın eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi işinde kendi üzerine düşen görevi yerine getirmiştir.

Kitapsaray ve Yayın Şubesi

Halkevlerinde kütüphane oluşturmak, okuma odası açmak, halkevlerinin yayımlayacağı kitapların basım ve yayın işlerini düzenlemek, gezici kütüphaneler kurmak, kitap sergileri açmak Kitapsaray ve Yayın şubesinin göreviydi.

Merzifon Halkevi Kitapsaray ve Yayın şubesi de Temsil Şubesi gibi ⁹⁵ halkevi ilk açıldığında Dil, Tarih, Edebiyat şubesine bağlı olarak hizmet verdi. 22 Şubat 1936 tarihinde yapılan törenle bu şubeden ayrılarak Kitapsaray ve Yayın Şubesi ismiyle faaliyetlerine devam etti.⁹⁶ Halk terbiyesi ve eğitimiyle uğraşıldığı için kütüphanenin varlığı olmazsa olmaz kabul edildi ve geliştirilmesi için tüm araçlar seferber edildi. Halkevi kütüphanesi, eski Türk Ocağı'ndan kalan 200 kadar kitapla kuruldu. 1936 yılı başında Amerikan Koleji müdürü 873 cilt Türk ve Arap harfli kitap hediye etti. Buna ek olarak eski belediye başkanı Hasan Kefeli 200 adet kitabını Halkevi kütüphanesine bağışladı. CHP Genel merkezi ve Genel Sekreterliği ile diğer halkevlerinin gönderdiği kitaplarla birlikte kütüphane koleksiyonundaki kitap sayısı 2013'e ve dergi sayısı da 663'e ulaşmıştır.⁹⁷ *Cumhuriyet*, *Akşam*, *Haber*, *Son Posta*, *Açıksoz*, *Tan* ve *Ulus* gibi 5 günlük gazete ile 16 dergi devamlı olarak kütüphaneye gelmiştir.⁹⁸ 1943 yılında gelen yayınlara kitap sayısı 2614'e çıkmıştır.⁹⁹ Bir hizmetlinin çalıştığı kütüphanenin o yılki aidatı 1100 lirayken, kütüphaneden 4172 erkek, 38 kadın olmak üzere toplam 4210 kişi yararlanmıştı.¹⁰⁰ Hizmet verdiği süre boyunca Kitapsaray ve Yayın Şubesi, kütüphaneyi her gün açık bulundurmuş, katalogları düzenli, okuma odasını konforlu bir hâle getirmiştir.

⁹⁵ Halkevleri Talimatnamesi'ne göre "Kütüphaneler, halk bilgisinin ilerlemesinde başlıca âmidir. Bu sebeple her Halkevinde bir kütüphane ve okuma odasının bulunması Halkevinin ilk kurulma şartlarından sayılır" denilmektedir. Halkevlerinin yayımlayacağı kitapların basım ve yayın işlerini düzenlemek, gezici kütüphaneler kurmak, kitap sergileri açmak, okuma odaları oluşturmak da şubenin görevleri arasındadır. *CHF Halkevleri Talimatnamesi*, s. 11-13.

⁹⁶ BCA 490.01/981.803.1, 31.12.1935.

⁹⁷ "Halkevinin Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 3/27, 1.8.1936, s. 12.

⁹⁸ BCA 490.01/981.803.1, 25.12.1935; "Halkevimizin Altı Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 15/39, 1 Ağustos 1937, s. 12.

⁹⁹ "Halkevinin Aylık Çalışmaları", *Taşan*, 3/27, 1.8.1936, s. 12.

¹⁰⁰ *Milli Eğitim İstatistikleri 1943-1944*, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1946, s. 10.

Merzifon Halkevi kütüphanesi, halkevlerinin kapatılması üzerine önce Merzifon Belediyesi'ne, ardından da Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilerek halk kütüphanesi olarak hizmet vermeye devam etmiştir.¹⁰¹

Merzifon'da Halk Odaları

Merzifon ilçesinde Halkevi hizmet verirken, köylerde de 1940 yılından itibaren Halk Odaları açılmıştır.¹⁰² 1946 yılına gelindiğinde yeni açılan 23 halk odasına ihtiyaçları olan malzeme dağıtılmıştır. Bu odalar, Emert, Laşdüğün, Akpınar, Harız, Yuvala, Gelingirer, Geli, Kurtlar, Kamışlı, Dip Hacı, Han, Elviran, Büyük Elbiz, Yakup, Kör Köyü, Alala, Bolvar, Narince, Zugu, Samadolı, Sarı ve Vuşruftur.¹⁰³

Halkevleri ve halkodalarının 15. yılı münasebetiyle Merzifon ilçesine bağlı köy halk odalarında -1946 yılında açılan 25 halkodası da dahil- 23 Şubat 1947 Pazar günü tören düzenlenmiş, radyosu bulunan halkodalarında törene saat 15'de radyo yayını ile başlanmıştır. Radyosu bulunmayan köylerde ise öğretmen yardımıyla İstiklâl Marşı okunarak törenlere başlanmıştır. Açılış töreninde ilçe CHP başkanı tarafından gönderilen nutuk da halkodası başkanı tarafından vatandaşlara okunuyordu. Ayrıca varsa saz şairleri de o günün önemini belirten şiirlerini okuyor ve saz çalıyor, mahallî halkoyunları oynanıyordu.¹⁰⁴

Sonuç

Merzifon Halkevi Cumhuriyet ideolojisini ve millet olma bilincini benimsetmek için konferanslar düzenlemiş, tiyatro, konser gibi etkinliklerle insanların kadın-erkek, zengin yoksul demeden bir araya getiren sosyal programlar uygulamış, kütüphanede kitap yanında başta İstanbul gazeteleri olmak üzere ülke çapındaki gazete ve dergileri okuyucularıyla buluşturmuş, köy gezileri veya halkodalarıyla köylülerin bilinçlenmesine katkı sağlamış, farklı konularda açılan kurslarla kursiyerlerin yeni beceriler edinmesinde etkili olmuştur. Okuma yazma kursları sayesinde örgün eğitim yanında yaygın eğitimle halkın okur-yazar oranının artmasına katkı sağlarken; folklor, dil, tarih ve edebiyat konularındaki faaliyetleriyle yerel tarih konusunda çalışmalarda bulunmuştur.

Merzifon Halkevi, özellikle etkili çalıştığı 1935-1940 lı yıllarda ilçe halkını halkevinde buluşturmuş, halkevleri merkez teşkilâtının öngördüğü pek çok

¹⁰¹ *Amasya İl Yıllığı 1967*, Ticaret Matbaacılık, İzmir, s. 158.

¹⁰² CHP Beşinci Kongresinde (1939) halkodaları açılması kararı alınmış, 1940 yılında ilk olarak 141 halkodası açılmıştır. 1950 yılında ülke genelinde 4327 halk odası vardır.

¹⁰³ BCA 490.01/981.803.1, 6.6.1946.

¹⁰⁴ BCA 490.01/951.686.2, 26.1.1948.

projei yaşama geçirmiş, Cumhuriyetin değerlerinin kazandırılmasına katkı sağlamıştır. Çalışmaları sürdürürken CHP örgütünden maddî ve manevî destek almış, Cumhuriyet döneminin diğer önemli iki sosyal kültür kurumu Kızılay ve Türk Hava Kurumu'yla ortak faaliyetler yürütmüştür.

Halkevi yöneticileri ve üyeleri genelde öğretmenler veya Türk Ocağı kökenli yöneticilerden oluşmuş, halkevinde Cumhuriyet rejimi tüm yenilikleri ile benimsemeye ve daha büyük kitlelere benimsetilmeye çalışılmış, bunun için tiyatrodan edebiyata, köy gezilerinden spora kadar pek çok alanda etkinlikler düzenlenmiştir.

Çok partili yaşama geçilmesinin ardından ülke genelinde yaşanan huzursuzlukların halkevlerine yansması Merzifon Halkevi ve köylerdeki halk odalarında da etkisini göstermiş, muhalefet tarafından Cumhuriyet Halk Partisi'nin kültür kolu şeklinde algılanmıştır. 1950 seçimlerinde CHP yerine iktidara gelmiş olan Demokrat Parti, 1951 yılında çıkarılan 5830 sayılı bir kanunla halkevlerinin varlığına son vermiştir. Türkiye'deki diğer halkevlerinin kapatılmasıyla birlikte, Merzifon Halkevi ve köylerdeki halk odaları da kapanmıştır.

Merzifon halkevi ve *Taşan* dergisi, bir yandan halkçılık temeline dayanan ulusçuluğu, Cumhuriyet rejimini ve yapılan devrimleri halka benimseterek çağdaş, demokratik, laik bir toplum oluştururken, diğer yandan da halka özgüven aşıl原因arak yerel düzeyde kendinden bekleneni başarıyla yerine getirmiştir.

Kaynaklar

Amasya İl Yıllığı 1967, Ticaret Matbaacılık, İzmir.

AYAN, Suat (2002) Merzifon Örneğinden Yola Çıkarak Yerel Dergilerin Doğuşuna Sebep Olan Sosyo-Kültürel Etkenler ve Yerel Dergilerin Siyasetle Olan İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme, *Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Şöleni (7-9 Haziran 2002, Bolu)*, Dr. Azize Aktaş YASA, Songül BOYBEYİ, Ömer ÇAKIR (Yay. Haz.), Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 119-129.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi [BCA, Ankara]

Cumhuriyet Halk Partisi Evrakı [Fon Kod. 490.01], 490.01/6.250.5; 490.01/1469.8.1; 490.01/951.686.2; 490.01/981.803.1; 490.01/981.803.1; 490.01/981.803.1; 490.01/951.686.2; 490. 01/ 615. 11. 1; 490.01/733.3.2; 490.01/615.13.1; 490.10/615.12.1; 490.01/932.624.2; 490.01/932.624.2; 490.01/932.624.2; 490.01/615.13.1; 490.01/932.624.2; 490.01/1469.8.1; 490.01/ 981.803.1; 490.01/1469.8.1.; 490.01/932.624.2; 490.01/951.686.2; 490.01/951.686.2; 490.01/932.624.2; 490.01/1021.929.3; 490.01/1652.748.1; 490.01/951.686.2; 490.01/733.3.2.

CHF Halkevleri Talimatnâmesi (1932) Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara.

- Cumhuriyet Halk Fırkası Katibiumumisinin Fırka Teşkilatına Umumi Tebligatından Halkevlerini Alakadar Eden Kısım* (1933) Cilt 1, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara.
- ÇEÇEN, Anıl (1990) *Atatürk'ün Kültür Kurumları Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- GÜZ, Nurettin (1995) *Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932-1950)*, Bilge Yapım, Ankara.
- Kuruluşlarının Yüldönümü Halkevleri (1932-1951-1963)* (1963) CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Yayınları, İstanbul.
- Milli Eğitim İstatistikleri 1943-1944* (1946) Pulhan Matbaası, İstanbul.
- ÖLÇEN, Ali Nejat (2001) *Halkevleri*, İnönü Vakfı, Ankara.
- ŞİMŞEK, Sefa (2002) *Halkevleri 1932-1950*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- TAŞAN, A. Aziz (1979) *Dün'den Bugün'e Merzifon*, Merzifonlular Derneği, İstanbul.
- TOKSOY, Nurcan (2007) *Halkevleri Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak*, Orion Yayınevi, Ankara.
- Yeşil Amasya* gazetesi.
- YEŞİLKAYA, Neşe G. (1999) *Halkevleri: İdeoloji ve Mimariye*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- YUST, K. (1995) *Kemalist Anadolu Basını*, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Ankara.
- YÜKSEL, Ahmet (1996) Merzifon Halkevi ve Taşan Dergisi, *Kebikeç*, Sayı 3, 169- 188.
- Taşan*, Merzifon Halkevi Yayın Organı.